

Veel windbuilerigheid bij provincies

door Ton de Jong

Gepubliceerd in: *Brabants Dagblad*

Dinsdag 27 februari 2007 - Dries van Agt kwam, zag en vluchtte na drie jaar weg uit Brabant. De provincie was niet zijn 'ding'. Hij ergerde zich wild aan de mentaliteit, de betekenisloosheid en de bestuurscultuur. Zo'n zelfde ergernis bekwam bestuurskundige Klaartje Peters bij haar bezoeken aan de provinciehuizen. Ze zag dat er bakken met geld over de balk worden gegooid. "Die ergernis maakte me nieuwsgierig. Wat weten we van de provincie?"

Klaartje Peters. Foto Marie-Therese Kierkels/PVE

Het is niet toevallig dat een maand voor de Statenverkiezingen het boek uitkwam met haar bevindingen als onafhankelijk onderzoeker en bestuurskundige. Want, zo luiden de vervolgvragen: heeft de provincie nog wel bestaansrecht en moeten we doorgaan met die verkiezingen?

Peters is niet de eerste die vragen stelt bij het bestaansrecht van de provincie. "Begin jaren negentig was de nood echt hoog geworden. De provincies zochten naar manieren om te overleven. Ze besloten om zich belangrijker voor te doen dan ze waren. Ze wilden de Superman van het openbaar vervoer worden. Zo zouden ze indruk maken op de burgers." Peters besloot om één beleidsterrein grondig te onderzoeken. Op sociaal gebied kwam zij veel raars en windbuilerigheid tegen. Zoals het voornemen van de provincie Gelderland om een einde te maken aan het verschijnsel daklozen, hoewel de provincie daar niets over te vertellen heeft. "Je ziet een stramien. Statenleden bedenken iets waarmee ze willen scoren, gaan er mee

naar het dagelijks bestuur dat een beleidsstuk maakt, er komt geld op tafel en er worden projecten bedacht. Ik noem dat de projectenmachine. Er komt een aanvalsplan, een promotietournee en vooral debatten. Debatten zijn heel erg in.

Het Brabantse armoedebeleid is ook zón provinciale pretentie die veel lucht verplaatst maar niet leidt tot de oplossing van de armoede. "En wel om de simpele reden dat de provincie er niet over gaat. Armoedebeleid is van de gemeenten en het Rijk. Een paar miljoen provinciegeld zet geen zoden aan de dijk."

De ambities zijn soms lachwekkend, zegt Peters. "Als een provincie roept dat ze gaat zorgen voor een goed functionerende woningmarkt of de sociale infrastructuur gaat versterken, dan is dat waarschijnlijk goed bedoeld, maar het slaat nergens op." De provincies worden niet afgeremd door een gebrek aan geld. Peters laat een staatje zien waaruit blijkt hoe de provincies vooral rijk worden door de motorrijtuigenbelasting. Daar krijgen ze weliswaar een vast percentage van maar door het explosief gegroeide wagen park stijgen de inkomsten fors mee. Daarnaast beurt Brabant ook veel dividend van Essent.

Kosten noch moeite worden gespaard om de burgers ervan te overtuigen dat de provincie veel voor hen doet. En dat zou dan als effect moeten hebben dat de dramatisch lage opkomst bij de Statenverkiezingen weer wat hoger wordt. "De provincie lijkt op een uitgeverij. De folders, magazines en de brochures worden met karrenvrachten over de burgers uitgestrooid. Niemand lijkt zich af te vragen of burgers met hun eigen belastinggeld moeten worden overtuigd van de waarde van overheidsbestuur. Zelfcorrectie zie je nauwelijks. Heel soms wil de VVD nog wat tegensputteren."

Het Brabantse provinciebestuur geeft jaarlijks een paar miljoen euro uit aan 'Provincie in de buurt.' Met paginagrote advertenties en een column van Maij-Weggen wordt geprobeerd om de burger een goed gevoel te geven van de provincie. "Ik denk dat het ver over de hoofden van de burgers heengaat. In de stroom van informatie die wordt uitgestort valt het gewoon niet op. De mensen tuinen er niet in. Iedereen ziet dat dit ordinaire propaganda is."

Haar conclusie is helder: wij zijn opgescheept met een overheidslaag die zichzelf opgeblazen heeft, maar dat niet beseft en daarom onverstoort met zweven doorgaat. Wat te doen nu? Klaartje Peters ziet drie richtingen: de provincie weer met de benen op de grond zetten, dus niet meer zeuren, ophouden met de projectenmachines en met de wanhopige pogingen om de burger te bereiken. Het verst gaat het opheffen van alle provincies. De taken worden dan verdeeld onder het rijk en (grote) gemeenten.

"Ik zou het provinciaal bestuur als compacte tussenlaag willen handhaven, maar stoppen met de rechtstreekse verkiezingen. Het provinciebestuur kan gekozen worden door gemeenteraden. Je houdt dan een bescheiden middenbestuur over. Op deze constructie zijn allerlei variaties mogelijk. Het gaat mij eigenlijk meer om de analyse dan om de precieze oplossing."

Van de analyse van Peters hebben de provinciebesturen zich in de aanloop naar de Statenverkiezingen niets aangetrokken. In Brabant zeker niet. Nooit werd er zoveel geld uitgetrokken om burgers te lokken. "Ze blijven het proberen en als deze keer de opkomst een procentje hoger ligt, zullen zij zich allemaal op de borst slaan: kijk, het werkt, laten we er nog een tandje bijdoen." Zo bekeken brengt niet gaan stemmen het probleem dichterbij een oplossing dan wel gaan stemmen.

Bestuurskundige Klaartje Peters is zelfstandig onderzoeker.

Klaartje Peters, Het opgeblazen bestuur. Een kritische kijk op de provincie. Uitgeverij Boom. Amsterdam 2007. ISBN 9085064007. Prijs 14,95 euro.